

AGATHA CHRISTIE

pod pseudonymem

Mary Westmacott

OBRŮV CHLÉB

OBRŮV CHLÉB

AGATHA CHRISTIE POD PSEUDONYMEM MARY
WESTMACOTT

Splendidum družstvo • Vražné, Hynčice

OBRŮV CHLÉB

Copyright © Agatha Christie pod pseudonymem

„Mary Westmacott“, 1930

Translation © Tereza Novotná, 2022

Cover © Splendidum družstvo 2023

Czech Edition © Splendidum družstvo

Vražné, Hynčice, 2023

První el. vydání

ISBN 978-80-7681-237-6 (EPUB)

ISBN 978-80-7681-238-3 (MOBI)

ISBN 978-80-7681-239-0 (PDF)

Podle anglického originálu *Giant's Bread*, přeložila Tereza Novotná.

Obsah

PROLOG

KNIHA PRVNÍ - Vernon

Kapitola první

Kapitola druhá

Kapitola třetí

Kapitola čtvrtá

Kapitola pátá

Kapitola šestá

Kapitola sedmá

Kapitola osmá

KNIHA DRUHÁ - Nell

Kapitola první

Kapitola druhá

Kapitola třetí

Kapitola čtvrtá

Kapitola pátá

Kapitola šestá

Kapitola sedmá

KNIHA TŘETÍ - Jane

Kapitola první

Kapitola druhá

Kapitola třetí

Kapitola čtvrtá

KNIHA ČTVRTÁ - Válka

Kapitola první

Kapitola druhá

Kapitola třetí

Kapitola čtvrtá

KNIHA PÁTÁ - George Green

Kapitola první

Kapitola druhá

Kapitola třetí

Kapitola čtvrtá

Kapitola pátá

PROLOG

Byl to slavnostní večer otevření nové londýnské Národní opery, a tedy i příležitost. Byla tam královská rodina. Byl tam tisk. Vymóděná smetánka tam byla v hojném počtu. Uvedená hudební skladba byla nové dílo dosud neznámého skladatele Borise Groena. V přestávce po první části představení mohl posluchač nasbírat následující útržky konverzace. „Úplně božské, co říkáš miláčku... Říká se, že je to prostě – to – nejnovější!!! Všechno jakoby bylo schválně rozladěné... Musíš číst Einsteina, abys tomu rozuměla... Ano, drahý, budu všem říkat, že je to naprosto úžasné. Ale v soukromí z toho člověka bolí hlava! Proč nemůžou otevřít britskou operu s pořádným britským skladatelem?“ „Všechny ty ruské hlouposti!“ takto ostře se vyjádřil jeden plukovník. „Přesně tak,“ přitakal jeho společník. „Ale víte, žádní britští skladatelé nejsou. Je to smutné, ale je to tak!“ „Nesmysl – to mi neříkejte, pane. Prostě jim nedají šanci – tak to je. Kdo je ten Levinne?“ „Špinavý cizí Žid. Nic jiného to není!“ Muž opodál, opřený o zeď, napůl skrytý za závěsem, si dovilil usmát se – byl to totiž Sebastian Levinne, jediný majitel Národní opery, familiárně známý pod titulem Největší showman světa.

Byl to urostlý muž, poněkud příliš obtloustlý. Tvář měl zažloutlou a netečnou, oči korálkové a černé, z hlavy mu trčely dvě obrovské uši, z nichž by měli ohromnou radost karikaturisté.

Vlna řečí se kolem něj valila...

„Dekadentní... morbidní... neurotické... dětinské...”

To byly kritiky mužů.

„Zničující... příliš božské... úžasné...”

To byly ženy.

„Je to jenom oslavná revue. Úžasné efekty v druhé části, doufám, že uvidíme. Ta první část “Kámen” je jen takový úvod. Říká se, že starý Levinne se na tom prostě vyřádil. Nikdy nic takového nebylo.”

„Hudba je dost divná, ne?”

„Bolševický nápad, myslím. Hlukové orchestry, neříká se jim?”

Byli to mladí muži, inteligentnější než ženy, méně zaujatí než kritici.

„To se neuchytí. Je to jenom trik.”

„Ale já nevím – pro tenhle kubistický styl je tu cit. Levinne je chytrý. Někdy schválně zahodí peníze – ale dostane je zpátky.” Hlasy ztišily, když se mluvilo o peněžních částkách.

Byli to příslušníci jeho třídy. Sebastian Levinne se usmál.

Zazvonil zvonek – dav se pomalu rozprchl a vrátil se na svá místa.

Nastalo čekání plné štěbetání a smíchu – pak se světla zavlnila a pohasla. Dirigent se vyšvihl na své místo. Před ním stál orchestr, který byl jen šestkrát větší než jakýkoli orchestr v Covent Garden a který se zcela lišil od běžného orchestru. Byly v něm podivné nástroje z lesklého kovu jako znetvořené příšery a v jednom rohu se nezvykle třpytil křišťál. Dirigentova taktovka byla natažená – pak spadla a vzápětí se ozvalo tiché rytmické bušení jako kladiva na

kovadlině – každou chvíli se nějaký úder vynechal – ztratil – a pak se zase vrátil a zaujal své místo mimo pořadí, strhávaje ostatní.

Opona se zvedla...

Vzadu v lóži na druhém stupni stál Sebastian Levinne a díval se. Tohle nebyla opera, jak se běžně chápe. Nevyprávěla žádný příběh, nevystupovaly v ní žádné osobnosti. Spíše to bylo něco na způsob gigantického ruského baletu. Obsahovala velkolepé efekty, podivné a zvláštní světelné efekty – efekty, které byly Levinneho vlastními vynálezy. Jeho revue byly dlouho považovány v této oblasti za naprostou efektní senzaci. Vložil do nich celou sílu své fantazie a zkušeností.

Prolog představoval Kámen – dětství člověka.

Tohle – hlavní část díla – byla vrcholná přehlídka strojů – fantastická, téměř strašná. Elektrárny, dynama, tovární komíny, jeřáby, vše se prolíná a plyne. A muži – armády mužů – s kubistickými robotickými tvářemi – defilujícími ve vzorech.

Hudba se rozléhala a vlnila – z nových kovových nástrojů podivných tvarů se ozývalo hluboké zvučné burácení. Nad tím vším zněl podivný vysoký sladký tón – jako zvonění nesčetných sklenic...

Následovala epizoda Mrakodrapy – New York viděný vzhůru nohama jako z kroužícího letadla za časného ranního rozbřesku. A podivný neharmonický rytmus bil stále naléhavěji – s rostoucí hroživou monotónností. Táhl se dalšími epizodami až k vyvrcholení – zdánlivě obří ocelové stavbě – tisícům mužů s ocelovými obličejí svařených do Obřího kolektivního člověka...

Epilog následoval vzápětí. Nebyla žádná přestávka, světla se nerozsvítla.

Promluvila pouze jedna strana orchestru. To, čemu se říkalo novým moderním výrazem "Skleněný".

Klarion rozezněl tóny.

Opona se rozplynula v mlze... mlha se rozestoupila... náhlá záře způsobila, že si člověk chtěl zakrýt oči.

Led – nic než led... velké ledovce... zářící...

A na vrcholku obrovského vrcholu malá postava – obrácená směrem od diváků k nesnesitelné záři, která představovala východ slunce.

Směšná postava muže...

Odlesk se zvětšoval – až do bělosti hořčíku. Ruce se s výkřikem bolesti instinktivně přitiskly k očím.

Sklo zazvonilo – vysoko a sladce – a pak se rozbilo – doslova rozbilo – na cinkající střepy.

Opona spadla a světla se rozzářila.

Sebastian Levinne s netečnou tváří přijímal různé gratulace a poplácávání.

„Tak tentokrát se ti to povedlo, Levinne. Žádná polovičatá opatření, co? Ztraceně dobrá show, starouši. Ale nevím, jestli tuším, o čem to celé je.“

„Obr, co? To je pravda, žijeme ve věku strojů.“

„Ach, pane Levinne, to je prostě příliš děsivé na to, aby se to dalo popsat slovy! O tom strašném ocelovém obrovi se mi bude zdát.“

„Stroje jako Obr, který požírá, co? To se moc nemýlíš, Levinne.“

„Chceme se vrátit k přírodě. Kdo je Groen? Rus?“

„Ano, kdo je Groen? Je to génius, ať je to kdokoli. Bolševici se mohou chlubit, že konečně mají jednoho úspěšného skladatele.“

„Škoda, Levinne, že jste se stal bolševikem. Kolektivní člověk. A taky kolektivní hudba.“

„No, Levinne, hodně štěstí. Nemůžu říct, že by se mi to zatracený kejklování, kterému se dneska říká hudba, líbilo, ale je to dobrá podívaná.“

Téměř jako poslední přišel malý stařík, mírně ohnutý, s jedním ramenem výše než druhým. Řekl velmi zřetelně: „Nechceš mi dát napít, Sebastiane?“

Levinne přikývl. Tento malý stařík byl Carl Bowerman, nejvýznamnější anglický hudební kritik. Šli spolu do Levinneho vlastní svatyně.

V Levinneho pokoji se usadili do dvou křesel. Levinne svému hostu nabídl whisky se sodou. Pak se na něj tázavě podíval. Byl zvědavý na jeho verdikt.

„Tak co?“

Bowerman minutu nebo dvě neodpovídal. Nakonec pomalu řekl: „Jsem starý muž. Jsou věci, které mi dělají radost – a jsou jiné věci – například dnešní hudba – které mi radost nedělají. Ale přesto poznám génia, když se s ním setkám. Jsou stovky šarlatánů – stovky bořitelů tradic, kteří si myslí, že tím dokázali něco úžasného. A pak je tu sto a první – tvůrce, člověk, který směle vykročí do budoucnosti...“

Odmlčel se a pak pokračoval.

„Ano, poznám génia, když ho potkám. Nemusí se mi líbit – ale poznám ho. Groen, ať je to kdokoli, je génius... Hudba zítřka...“

Znovu se odmlčel a Levinne ho opět nepřerušil, ale čekal.

„Nevím, jestli váš podnik bude úspěšný, nebo ne. Myslím, že uspěje – ale to bude hlavně díky vaší osobnosti. Máte umění přinutit veřejnost, aby přijala to, co chcete. Máte talent a úspěch. Udělal jste z

Groena záhadu – předpokládám, že je to součást vaší tiskové kampaně.“

Zaníceně se na Sebastiana podíval.

„Nechci se vám plést do vaší tiskové kampaně, ale řekněte mi jednu věc – Groen je Angličan, že?“

„Ano. Jak to víte, pane Bowermane?“

„Národnost v hudbě je nezaměnitelná. Studoval v ruské revoluční škole, to ano, ale – jak jsem řekl, národnost je nezaměnitelná. Před ním tu byli průkopníci – lidé, kteří se nesměle pokoušeli o věci, kterých dosáhl on. Měli jsme svou anglickou školu – Holsta, Vaughana Williamse, Arnolda Baxe. Po celém světě se hudebníci přibližovali novému ideálu – absolutnu v hudbě. Tento muž je přímým nástupcem toho chlapce, který..., jak se jmenoval? Deyre – Vernon Deyre – geniální člověk.“ Povzdechl si. „Zajímalo by mě, Levinne, kolik jsme toho válkou ztratili.“

„Těžko říct, pane.“

„Na to se nedá myslet. Ne, na to se nedá myslet.“ Vstal. „Nesmím vás zdržovat. Víím, že máte hodně práce.“ Na tváři se mu objevil slabý úsměv. „Obr! Vy a Groen si necháváte svůj malý žertík jen pro sebe, myslím. Všichni považují za samozřejmé, že Obr je Moloch strojů. Nevidí, že skutečný Obr je ta prasečí postava – člověk. Individualista, drží jako kámen a železo, a přestože se civilizace rozpadají a umírají, probouje se další dobou ledovou, aby povstal v nové civilizaci, o které se nám ani nezdá...“

Jeho úsměv se rozšířil.

„Čím jsem starší, tím víc jsem přesvědčen, že není nic tak ubohého, směšného, absurdního a naprosto úžasného jako Člověk...“

Zastavil se u dveří, ruku na klice.

„Člověk se diví, co všechno vedlo ke vzniku takové věci, jako je Obr? Co ho vytváří? Co ho živí? Dědičnost utváří nástroj – prostředí ho leští a zaobluje – sex ho probouzí... Ale je toho víc. Je tu ještě jeho potrava.“

Přemýšlel a pak zapěl:

„Fee, fie, fo fum,

cítím krev smrtelníka.

Ať je živý, nebo mrtvý,

rozdrťím jeho kosti, abych si vydělal na chleba.“

Chvilí se opět odmlčel a pak pokračoval: „Krutý Obr, génius, Levinne! Netvor, co se živí masem a krví. O Groenovi nic nevím, přesto bych přísahal, že svého Obra krmí vlastním masem a krví a možná i masem a krví jiných... Jejich kosti rozemelou, aby z nich udělali Obrův chléb... Jsem starý muž, Levinne. Mám své choutky. Dnes jsme viděli konec – rád bych znal začátek.“

„Dědičnost – prostředí – sex,“ řekl Levinne pomalu.

„Ano. Přesně to. Ne že bych doufal, že mi to řeknete.“

„Myslíte, že to vím?“

„Jsem si jistý, že to víte.“

Nastalo ticho.

„Ano,“ řekl nakonec Levinne, „já vím. Kdybych mohl, řekl bych vám celý příběh – ale nemohu. Existují důvody...“

Pomalou opakoval: „Existují důvody...“

„Škoda. Bylo by to zajímavé.“

„Zajímavé, ale...“

KNIHA PRVNÍ - Vernon

Kapitola první

1.

Ve Vernonově světě byli jen tři skutečně důležití lidé: Sestra (tak říkal své vychovatelce), Bůh a pan Green.

Byly tu samozřejmě i chůvy. Winnie, ta současná, a za ní Jane a Annie a Sarah a Gladys. To byly všechny, které si Vernon pamatoval, ale bylo jich mnohem víc. Služebné u nich nikdy nezůstávaly dlouho, protože si asi s matkou nerozuměly, přestože s otcem ano. Ve Vernonově světě se s nimi téměř nepočítalo.

Existovalo také jakési božstvo-dvojče, kterému se říkalo maminka-tatínek a které Vernon zmiňoval ve svých modlitbách a které také souviselo s chozením dolů na zákusek. Byly to stínové postavy, docela krásné a úžasné – zejména maminka, ale opět nepatřily do skutečného světa – Vernonova světa.

Věci ve Vernonově světě byly skutečně velmi reálné. Například na podlaze v dětském pokoji ležel podivný trpaslík. Podlaha byla zelenobílá pruhovaná, docela drhla na holá kolena a v jednom jejím rohu byla díra, kterou Vernon potají zvětšoval tím, že v ní obtáčel prsty. Na stěnách dětského pokoje se fialové kosatce nekonečně klikatily vzhůru kolem vzoru, který byl někdy kosočtvercem a

někdy, když jste se na něj dívali dost dlouho, křížem. Vernonovi to připadalo velmi zajímavé a docela kouzelné.

U jedné stěny stál houpací kůň, ale Vernon se na něm vozil jen zřídka. Bylo tam několik nákladních autíček, se kterými si hodně hrál. Byla tam nízká skříň plná více či méně zchátralých hraček. Na horní policičky se nacházel zajímavější obsah, se kterým si hrál za deštivého dne nebo když měla sestra neobvykle dobrou náladu. Byla tam krabice s barvami, štětce z pravé velbloudí srsti a hromada ilustrovaných papírů na vystřihovánky. Vlastně všechny věci, o kterých sestra říkala, že jsou “tak rozházené, že je nemůže dát dohromady”.

A v centru tohoto realistického školkového vesmíru, který všemu dominoval, byla sama sestra. Osoba č. 1 Vernonovy trojice. Velmi velká a široká, velmi škrobená a prchlivá. Vševědoucí a všemocná. Sestřičku si přesto nemohl vynachválit. Věděla všechno líp než malí kluci. Často to říkala. Celý život se starala o malé chlapce (a mimochodem i o malé dívky, ale ty Vernona nezajímal). Vernon nepochyboval o tom, že i on pro ni vyrostе a bude ji užitečný, i když se mu to někdy nezdálo pravděpodobné. Na sestře bylo něco, co vzbuzovalo respekt, ale zároveň znala odpověď na všechno.

Například Vernon pronesl hádanku o diamantech a křížích na tapetě.

„Ano!“ řekla sestra, „na všechno se dá dívat dvěma způsoby. To jsi určitě slyšel.“

A protože Vernon ji jednou slyšel říkat Winnie totéž, uklidnilo ho to a uspokojilo. Při té příležitosti sestra pokračovala, že otázka má vždycky dvě strany, a Vernon si napříště vždycky představoval

otázku jako písmeno A, po jehož jedné straně se plíží křížky a po druhé diamanty.

Po sestře tu byl Bůh. Bůh byl pro Vernona také velmi reálný, hlavně proto, že se v rozhovoru se sestrou vyskytoval ve velké míře. Sestra věděla většinu věcí, které člověk dělal, ale Bůh věděl všechno, a Bůh byl, pokud vůbec něco, konkrétnější než sestra. Boha jste nemohli vidět, což mu, jak měl Vernon vždycky pocit, dávalo oproti vám poněkud nespravedlivou výhodu, protože on vás vidět mohl. Dokonce i ve tmě vás viděl. Někdy, když Vernon ležel v noci v posteli, mu při pomýšlení, že se na něj Bůh dívá skrz tmu, běhal mráz po zádech.

Ale celkově byl Bůh ve srovnání se sestrou nehmotnou osobou. Člověk na něj mohl většinu času pohodlně zapomenout. Tedy až do chvíle, kdy ho sestra schválně vtáhla do hovoru.

Jednou se Vernon pokusil o vzpouru.

„Sestřičko víš, co budu dělat, až umřu?“

Sestra, která pletla punčochy, řekla: „Raz, dva, tři, čtyři, tady, teď mi vypadl steh. Ne, Vernone, to určitě ne,“ usmála se.

„Půjdu do nebe – a půjdu přímo k Bohu – přímo k němu půjdu a řeknu: ‘Jsi strašný člověk a já bych tě nejraději snědl!’“

Ticho. Bylo dokonáno. Řekl to. Neuvěřitelná, nevídaná drzost! Co by se stalo? Jaký strašlivý trest pozemský či nebeský by na něj dopadl? Čekal – bez dechu, co sestra řekne.

Sestra zvedla hlavu. Podívala se na Vernona přes brýle. Byla klidná – nevzrušená.

„Není pravděpodobné,“ poznamenala, „že by si Všemohoucí všimal toho, co říká malý nezbedný chlapec. Winnie, podej mi ty nůžky, prosím.“

Vernon se zkroušeně vzdálil. Nebylo to dobré. Sestru nemohl dostat ani touto hláškou. Mohl to vědět.

2.

A pak tu byl pan Green. Pan Green byl jako Bůh, protože jste ho nemohli vidět, ale pro Vernona byl velmi skutečný. Věděl například přesně, jak pan Green vypadá – střední výška, spíše podsaditý, trochu podobný vesnickému prodavači, který zpíval nejistým barytonem ve vesnickém sboru, jasně červené tváře a vousy ze skopových kotlet. Měl modré oči, velmi jasně modré. Skvělé na panu Greenovi bylo, že hrál – rád hrál. Ať si Vernon vymyslel jakoukoli hru, právě tu pan Green rád hrál. Byly na něm i jiné přednosti. Měl například sto dětí. A tři další. Ta stovka se ve Vernonově mysli udržela celá, radostný dav, který se proháněl tisovými alejemi za Vernonem a panem Greenem. Ale tři další se lišily. Říkali jim třemi nejkrásnějšími jmény, která Vernon znal: Pudl, Veverka a Strom. Vernon byl možná osamělý malý chlapec, ale nikdy si to neuvědomoval. Protože, jak vidíte, měl na hraní vymyšleného pana Greena a Pudla, Veverku a Strom.

3.

Vernon dlouho nevěděl, kde je domov pana Greena. Najednou mu došlo, že pan Green samozřejmě bydlí v lese. Les byl pro Vernona vždycky fascinující. Z jedné strany s ním hraničil park. Byly tam vysoké zelené palouky a Vernon se podél nich plížil a doufal, že najde skulinu, kterou by mohl prohlédnout. Všude kolem se ozýval šepot, vzdechy a šustění, jako by spolu stromy mluvily. V polovině cesty dolů byly dveře, ale bohužel byly vždycky zamčené, takže Vernon nikdy nemohl vidět, jak to v lese doopravdy vypadá.

Sestra by ho tam samozřejmě nikdy nevzala. Byla jako všechny sestry a dávala přednost dobré rovné chůzi po cestě a žádnému špinění nohou tím hnusným vlhkým listím. Takže Vernon do lesa nikdy nesměl. O to víc na to myslel. Někdy by si tam s panem Greenem dal čaj. Pudl, Veverka a Strom měli mít pro tu příležitost nové obleky.

4.

Školka Vernonovi připadala nudná. Zahrada byla jiná. Byla to opravdu velmi vzrušující zahrada. Bylo v ní tolik různé zábavy a zajímavých věcí. Dlouhé procházky mezi stříhanými tisy s okrasným ptactvem, vodní zahrada s tlustými zlatými rybkami, zděná ovocná zahrada, divoká zahrada s mandloněmi v jarním období a hájkem stříbrných bříz, pod nimiž rostly modré zvonky, a nejlépe ten kousek s hrazením, kde byly ruiny starého opatství. To bylo místo, kde by byl Vernon nejraději ponechán sám sobě – aby mohl šplhat a zkoumat. Ale to se mu nikdy nepodařilo. Ve zbytku zahrady si dělal, co chtěl. Winnie byla vždycky poslána ven s ním, ale protože pozoruhodnou shodou okolností vždycky narazili na druhého zahradníka, mohl si hrát své vlastní hry, aniž by ho Winnie rušila přílišnou laskavou pozorností.

5.

Postupně se Vernonův svět rozšiřoval. Dvojhvězda, maminkatátínek, se oddělila, stali se z nich dva odlišní lidé. Tatínek zůstal mlhavý, ale maminka se stala docela osobitou osobností. Často navštěvovala školku, aby si “hrála se svým milovaným chlapečkem”. Vernon její návštěvy snášel s vážnou zdvořilostí, ačkoli to obvykle znamenalo, že se musel vzdát hry, které se sám věnoval a hrál takovou, která podle jeho názoru nebyla zdaleka tak

dobrá. Někdy s ní přicházely dámské návštěvy a ona pak Vernona pevně tiskla (což nesnášel) a plakala: „Je tak krásné být matkou! Mít vlastního milovaného chlapečka.“

Velmi zrudlý Vernon se z jejího objetí vymanil. Protože to vůbec nebyl chlapeček. Byly mu tři roky.

Když se jednoho dne, těsně po scéně podobné výše uvedené, podíval přes pokoj, uviděl svého otce, jak stojí u dveří dětského pokoje a sardonickým pohledem ho pozoruje. Jejich pohledy se setkaly. Zdálo se, že mezi nimi něco proběhlo – porozumění – pocit spřízněnosti. Matčiny kamarádky si povídaly.

„Taková škoda, Myro, že není po tobě. Tvoje vlasy by byly moc krásné na tom dítěti.“

Vernon však náhle pocítil hrdost. Byl podobný svému otci.

6.

Vernon si vždycky pamatoval den, kdy k němu přišla na oběd ta americká dáma. Nejdřív kvůli sestřiným výkladům o Americe, kterou, jak si později uvědomil, zaměnila za Austrálii.

Na dezert šel v úžasu. Kdyby ta dáma byla doma ve své zemi, chodila by po světě hlavou dolů a svěšovala hlavu. Úplně to stačilo, aby ho to přimělo zírat. A pak také používala zvláštní slova pro ty nejjednodušší věci.

„Ach, jak je roztomilý? Podívej, zlato, přinesla jsem ti krabici bonbónů. Nepřijdeš si pro ni?“

Vernon opatrně přišel a přijal dárek. Paní zjevně nevěděla, o čem mluví. Nebyly to bonbóny, ale dobrý Edinburgh Rock.

Byli tam také dva pánové, jeden z nich byl manžel té americké dámy. Ten řekl: „Poznáš půl koruny, chlapče, když ji vidíš?“